

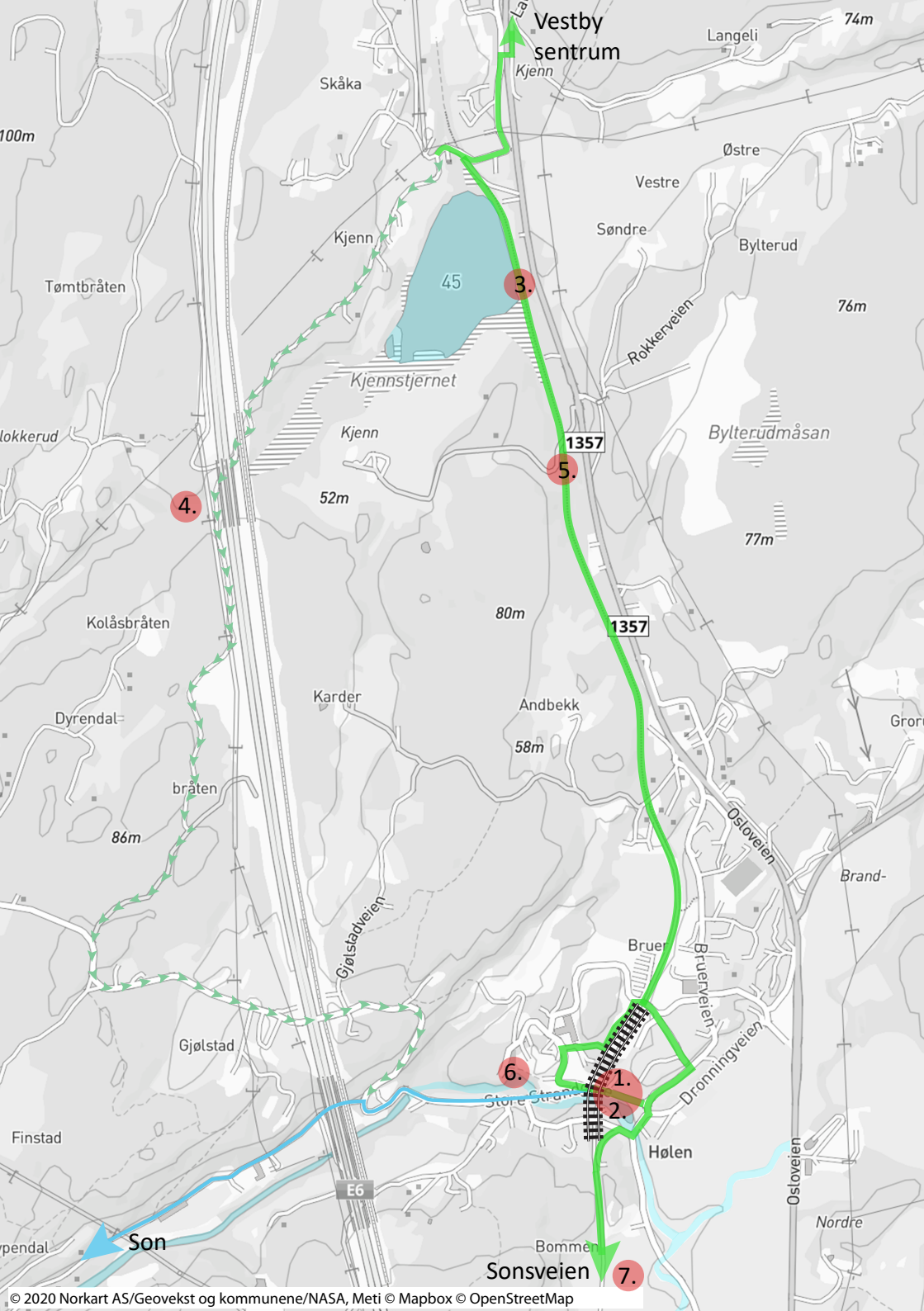

OPPLEV SMÅLENSBANEN

KJENN - HØLEN - SØN

Vestby
kommune

VESTBY KOMMUNE ØNSKER GOD SOMMER!

Den gamle jernbanestrekningen fra Kjenn til Sonsveien via Hølen er under opprustning, og blir en flott turvei. Langs strekningen kan du se og oppleve mye forskjellig, både historie, natur og annet. For å gi en smakebit på hva du kan oppleve langs strekningen har Vestby kommune laget denne informasjonsbrosjyren i samarbeid med Hølen og Såner vel, Vestby historielag og Vestby forsvarsforening. Vi håper den kan inspirere deg til å utforske området og at du får en fin tur langs denne historiske jernbanelinjen. Fra Hølen er det også mulig å gå eller sykle langs Elveveien ned til Son, hvor det er enda mer du kan oppleve. Oppdatert informasjon om prosjektet finner du på side 11.

Vestby kommune ønsker deg en god og aktiv sommer!

Strekningen som oppgraderes strekker seg fra Kjenn i nord til Hølen i sør. Som du ser på kartet ved siden av går den oppgraderte gang- og sykkelveien langs Osloveien mellom Kjenn og Hølen, men allikevel veldig skjermet og full av opplevelser. Tar man en avstikker vel Kjenn kan man også oppleve minner fra motstandskampen under 2. verdenskrig.

På grunn av at Viadukten nå er under rehabilitering må man gjennom Hølen sentrum for å komme videre sørover mot Sonsveien stasjon eller vestover mot Son. Men det er ingen uting, når Hølen sentrum er et levende kulturminne!

På veien er det koselige steder å raste, spor etter den gamle Smålensbanen og små kunstverk å lete etter.

1. HØLEN - EN LEVENDE LANDSBY

Hølen Kafé ligger i Holter-huset som er fra 1850. Kafeen har alle rettigheter, arrangerer quizkvelder og konserter og er hyppig brukt av både hørninger og tilreisende.

Hølen er kjent som "Stedet med bruene" men Hølen har mye mer å by på enn alle bruene. Hølen torg danner et naturlig sentrum og knutepunkt i Hølen. Nærbutikken Skøiens Eftf Hølen Handel er åpen 7 dager i uka og har en liten kafedel i butikken. Man kan også kjøpe med varm eller kald drikke og nystekt gjærbakst og nyte dette i Skøiens-parken. I området rundt torget ligger flere historiske bygninger oppført på 1800-tallet og som i dag er en del av verneområdet Hølen.

Store Strandgate

Lille Strandgate

En spasertur gjennom Hølen vil gi et godt inntrykk av landsbyen og det arbeidet som blir gjort for å bevare den gamle bebyggelsen. Med start på Hølen torg kan en ta en rundtur over Mærø bru, inn Lille Strandgate og til høyre i Store Strandgate tilbake til Hølen torg. Hølen har vært et industristed fra 1600-tallet og ny og gammel industri kan sees langs Hølenelva fra torget og vestover til Son. I skogene rundt Hølen er det blåmerke stier og dyretråkk og et eldorado for turgåere og stisyklister. Velkommen til Hølen!

2. VIADUKTEN

Hølenviadukten ble bygget over en periode fra 1876 til 1878. Det er den anerkjente brokonstruktør Axel J. Petersson som har tegnet den. I 1913-14 ble hele jernkonstruksjonen skiftet ut som følge av strengere belastningskrav. Pendelpilarprinsippet, som Petersson ønsket å følge, var at pilarene skulle utformes med bevegelige ledd ved foten, og hele viadukten kunne bevege seg i lengderetningen for å motvirke effekten av temperaturforandringer.

Siste ordinære rutetoget over Hølenviadukten gikk lørdag 21. september 1996 kl. 00.45.

Bilde: JMF 8837

Jernbanebroen over Hølen var gjennom all sin tid et viktig ledd i det norske transportnett i Sydøst Norge med sin forbindelse til utlandet. Under siste delen av 2. verdenskrig var den så viktig for de kommende fredsbehov, at den IKKE skulle sprenges av Milorg i Vestby under en stor sabotasjeaksjon mot slutten av krigen, «Operasjon betongblander»! Broen ble uttrykkelig «fredet» av Milorg! Men kraftmaster ved Ulfski, rett før Sonsveien holdeplass ble sprengt, sammen med to sporsprengninger i mars 1945. Sprengningene ble utført for å hindre tyske tropper i å bli overført fra Norge til sluttkampene i Tyskland.

3. KJENNSTJERNET

Helt i nord langs Smålandsbanen finner du Kjennstjern. Tjernet er en rik kulturlandskapssjø, som er kjent for sine to, relativt store, flytende øyer som flytter seg med vinden. Ved tjernet står det en benk med utsikt over vannet, og det er også mulig å fiske. I tjernet og nærområdet er det registrert en rekke spennende fuglearter, som blant annet vipe, nattergal, sivspurv og fiskeørn. Vest for tjernet ligger myra Flåtorva, som er den eneste kjente rikmyrsforekomsten i Vestby.

4. BRUDEKLEIVA

På din fine tur langs dette historiske sporet har du mulighet til å legge turen om Kjennstjern og ta inn på Kjennsmyrveien. Når du krysser under motorveien, kan du se en sti som løper til høyre inntil den bratte bergveggen. Gå 50 m innover og du ser en hule som var et våpengjemme for Hølenstroppen i Milorg 111.3, Vestby under krigen. Ser du godt etter kan du også se et info-skilt ved hulen. Og ta en titt inn i hulen, spennende!

5. KUNST

På strekningen mellom Kjennstjern og Hølen er det en anonym kunstner som har satt ut malerier på stubber av forskjellige dyr!

Klarer du å finne alle? Noen er godt gjemt.

6. HØLENSELVA

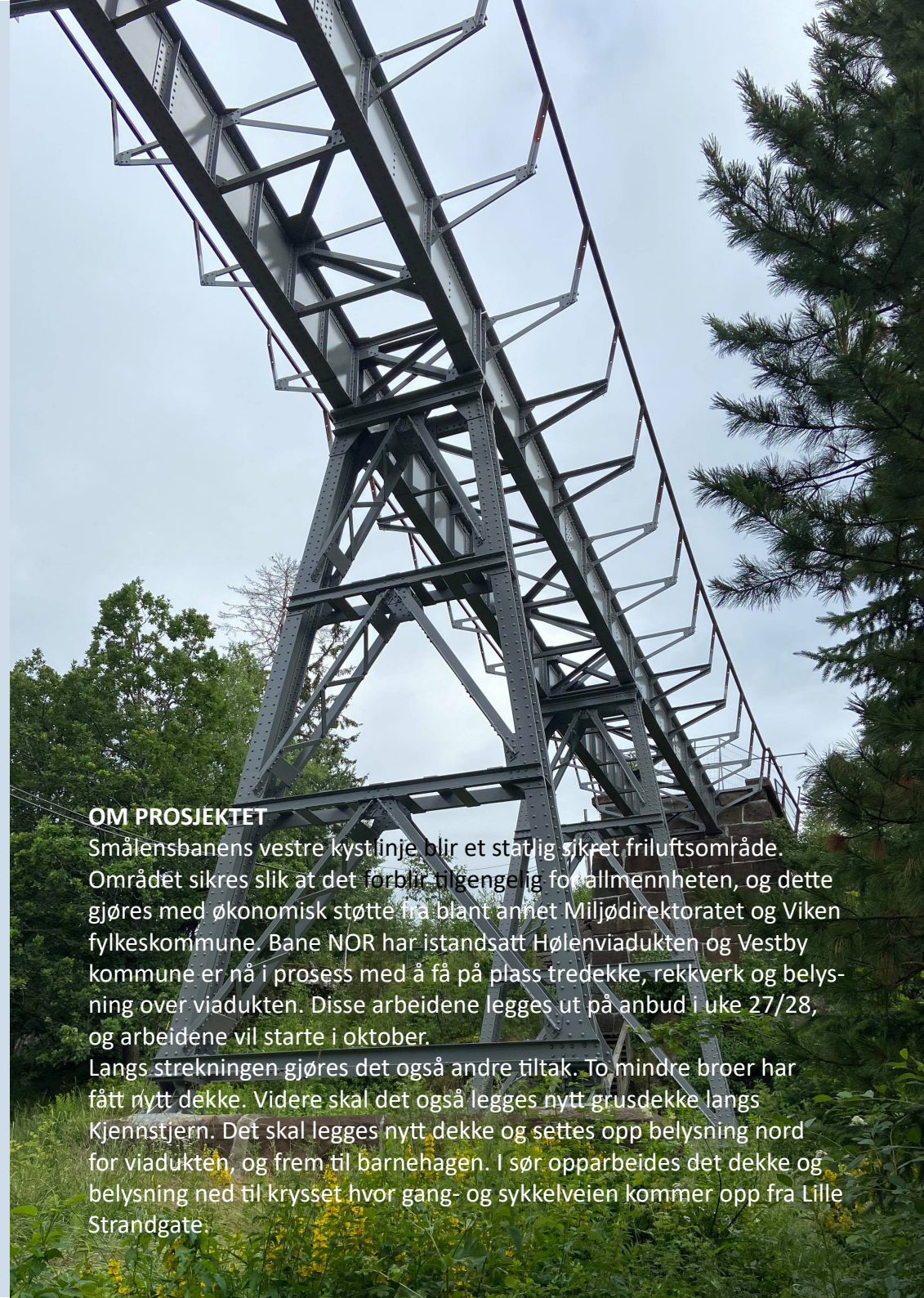
HølenSelva har vært viktig for Hølen's historie. Den er også et viktig naturområde, hvor man kan finne et yrende plante- og dyreliv. Her hekker det blant annet fossekall og vintererle, og om høsten kan man se sjørørret som jobber seg oppover fossefallene for å finne egnede gytesteder.

7. SÅNER KIRKE

Gamle Såner kirke ble satt fyr på av aktivister i 1995. Ny kirke ble bygget i mur på samme plass, ferdig og innviet i år 2000. Alter og døpefont i den nye kirken, er spesielt dekorert av lokal kunstner Dagny Hald

Bilder: Den norske kirke - Vestby prestegjeld

OM PROSJEKTET

Smålandsbanens vestre kystinje blir et statlig sjkert friluftsområde. Området sikres slik at det forblir tilgjengelig for allmennheten, og dette gjøres med økonomisk støtte fra blant annet Miljødirektoratet og Viken fylkeskommune. Bane NOR har istandsatt Hølenviadukten og Vestby kommune er nå i prosess med å få på plass tredekke, rekkverk og belysning over viadukten. Disse arbeidene legges ut på anbud i uke 27/28, og arbeidene vil starte i oktober.

Langs strekningen gjøres det også andre tiltak. To mindre broer har fått nytt dekke. Videre skal det også legges nytt grusdekke langs Kjennstjern. Det skal legges nytt dekke og settes opp belysning nord for viadukten, og frem til barnehagen. I sør opparbeides det dekke og belysning ned til krysset hvor gang- og sykkelveien kommer opp fra Lille Strandgate.

HØLEN 1878 – KONGEN KOMMER!

Hølen hadde stått rent på ende i flere dager. Kongen skulle komme! Det var blitt ryddet opp og pusset opp til den store tolvskilling i det lille ladestedet. Ved bindereken utenfor Selvig-gården – hvor bondehestene hadde sin plass – var det sopt feiende rent for strå og hestelort. Hønene til kjøpmann Thorne, som pleide å vanke her i gaten og mellom hestebenene og nippe til seg noen havrekorn, fikk nå pent holde seg inne i kjøpmannens bakgård.

Og farver O. Andersen hadde fått seg nytt skilt over inngangsdøren, mens Røttergården var påkostet flaggstang. Det ble også sagt at herr Røtter, poståpner og handelsborger, hadde kostet på seg et splitter nytt unionsflagg. Lensmann Hansen syntes også han måtte stase seg ut noe, og hadde anskaffet seg ny uniform.

Og Julie Brødholt, som hadde kafé i Selvig-gården, hadde gjort det så koselig og pent som hun bare kunne i sitt lille kafé-lokale. Fine linduker hadde hun fått på de to bordene. Blomster skulle det også bli. Og i stuen sto de fine plysjstolene i beredskap.

Dessuten hadde hun et stort, rødt teppe, som hun tenkte å rulle ut foran inngangstrappen. For hun var ganske sikker på at kongen ville ta inn hos henne. Hvor skulle han vel ellers ta inn? Og god kaffe skulle han få, og kanskje også med noen styrkedraper oppi. Om majesteten skulle ønske det

Men så skulle alt på det nærmeste være klart. Mottagelsesplattformen var på plass i Gløtta-skjæringen på søndre brohodet til viadukten, stedets skolebarn skulle ha fri og møte opp med flagg og hurrarop.

Jo, de brave Hølen-borgerne var visselig beredt til å ta imot den svensk-norske kong Oscar II. Når han kom for å besiktige den nye jernbaneviadukten. Dette teknikkens vidunder sto der på sine solide stolpeben, godt plantet i murfundamentene.

Kongen kom til vakkert pyntet plattform og kikket på nybygget og sa til en brobygger i nærheten:

– Jag tycker bron ser litt spinkel ut, sa kongen. – Ja, det syns jammen jeg også, sa brobyggeren. Kongen så da lenge på ham, men sa ikke noe.

Og Julie Brødholt? Jo, hun ventet tålmodig på at kongen skulle innfinne seg på kafeen hennes i Selvig-gården. Da ingen konge kom, og hun hørte at han snart skulle reise igjen, tok hun fluksens den store blomsterbuketten hun hadde tiltenkt ham og la i vei til Gløtta. Blomster skulle han få!

På grunn av den store folkemengden, nådde hun ikke helt frem til kongen. Hun kastet derfor buketten mot ham. Den deiset til ham i hodet, så han nær hadde tatt overbalanse.

– Hvem var det? spurte kongen.

– Det var jeg, Julie Brødholt!

Ja, så hadde hun i det minste fått snakke med kongen, og fått fortalt ham at hun hadde ventet besøk, så ville han kanskje bæret henne med en visitt? Men nå var besøket over. Det lille toget prustet og brakte kongen tilbake til Moss og Jeløya som han besøkte denne sommeren.